

TERMÉS

Pozsonyligetfalu hányatott sorsa

Aki Dunántúlról, Burgenlandból vagy Bécs felől közelíti meg Pozsonyt, már messziről láthatja Ligetfalunak az utolsó másfél évtizedben épült toronyházait. A XVII. század második felében még jelentéktelen kis falu volt a Duna jobb partján, Pozsonnyal szemben, a Pálffyak pozsonyi uradalmának a tartozéka. Túlnyomórészt németajkú lakosai kertészkedésből és furvarozásból éltek. Sokat szenvedett a Duna árvizeitől, amelyek olykor még a Mária Terézia korában emelt védőgátat is áttörték.

1. A Győrből, Sopronból és Bécsből Pozsonyba vezető országutak ezen a tájékon találkoztak, ahol aztán a török háborúk utolsó évtizedeiben a két utcából álló *Engerau* (Ligetfalu) település kialakult, mégpedig az *Ungerau* szigeten. Ennek első okleveles nyoma még a tatárjárás előtti időből való: Bors comes 1225-ben kelt adománylevelében *Mogorsciget* (Magyarsziget) néven van említve. Ezt fordította le a pozsonyi németiség Ungerau-nak, amely név először 1493-ban fordul elő Pozsony város számadás-könyvében. Az Ungerau név torzult el idők múltán Engerau-vá, így az okmányokban először 1654-ben fordul elő, egyúttal az Ungerau név eltűnik az okiratokból. Még ekkor is sziget névvel szerepel (insula) egy ottani ház kapcsán, mint falu (pagus Engerau) először egy 1674-ben kiállított okiratban jelenik meg.

Tévesen említik az irodalomban Ligetfalut, mint 1596-ban a dévényi uradalom tartozékát, ez elírás Lajtafalu (Potzneusiedl, Burgenland) helyett. Ligetfalu sohasem tartozott a dévényi uradalomhoz, hanem pozsonyi várbirtok volt.

A már említett 1225. évi adománylevelben szereplő *Bessenau-sziget* (Besenyősziget) Pozsony szabad királyi város határába került és neve a pozsonyi németek nyelvén *Pötschenau*-ra változott. Szintén gyakran fordul elő a városi okiratok között. Besenyők emlékét őrzi a Káptalanmajortól keletre, az osztrák határ közelében lévő Pötschen dűlő is. A határőrző besenyők legalább egy-két emberöltővel a Bors ispán (comes) által kiállított okirat kelte előtt költöztek el Lajtafalura (ma: Potzneusiedl, Burgenland) és a csallóközi Kis- és Nagypadányba. Megszűnt településük helyén, illetve közelében jött létre a már német jövevényekre valló Fluecendorf (a név változatai: Fleczyndorf, Wlocendorf, Flanschendorf). E praediumon kívül említik a borsmonostori apátság javára kiállított oklevelében az alábbi lakott helyeket, amelyek Ligetfalunak Köpcsénytől elcsatolt mostani határában feküdtek: *ecclesia Dersu* (Derzs temploma) a Pötschen dűlő tájékán *villa Heteser* (Hetesér falu) Ligetfalu és Köpcsény (ma Kittsee, Burgenland) közt félúton az egykori Durvay-téglagyár tájékán és *locus Ivani* (Iványi hegység), a dunai gázló közelében, a Mosonból bevezető út mellett. („Gázló” alatt átkelőhelyet kell érteni, amit Püspöki Nagy Péter említ: ezen át folyt közlekedés Köpcsény és Püspöki közt.) Ezen átkelőhelytől északra volt *Nyassciget* (olvasása Nyáassziget és nem Nyársziget vagy Nyilas-sziget), amely részben a későbbi Spiegelhagen erdő (ma tükörfordítással: Zrkadlový háj) szigettel azonosítandó. *Neyng* nevű település vagy föld sem ezen a tájékon, sem Alsó-Ausztriában nincs: az oklevél kidolgozója hibásan másolta át az eredeti, már rosszul olvasható Domonkos bántól származó okiratból *Heynburg* (Hainburg) város nevét.

¹ Ez a dolgozat Ligetfalu és a pozsonyi hídfő története című 200 oldalas monográfia tartalmi összefoglalása, amely el van látva lábjegyzetekkel. A határleírás megjelent szlovák nyelven a pozsonyi városi múzeum 1970. évi évkönyvében (Ročenka múzea mesta Bratislavy VI. 1970. 379–388.). Az egész monográfia kiadását a pozsonyi Madách Könyvkiadó 1984-ben a lektor ellenzésére hivatkozva megtagadta.

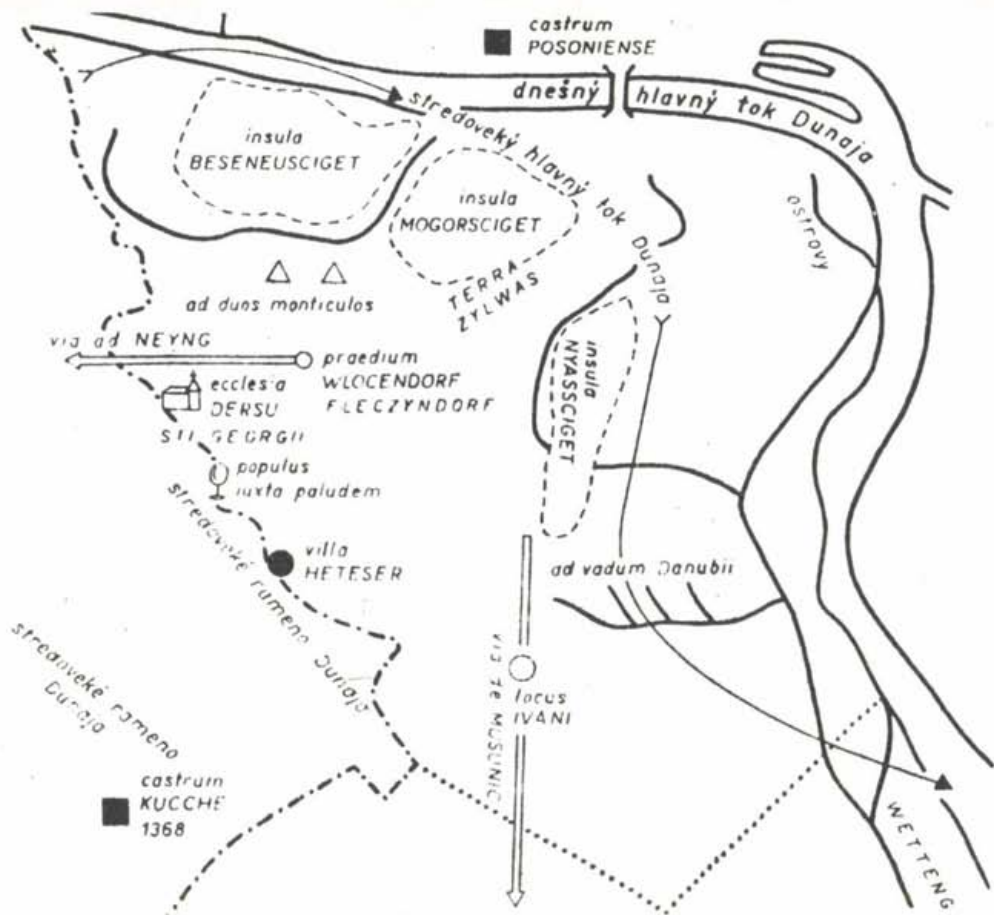
A tatárjárás idején a mongol hordák nem tudták bevenni Pozsony várát és városát, de tökéletesen elpusztították annak a dunántúli környékét. IV. (Kun) László 1278-ban mint lakatlan és gazdtalan területet adományozza a pozsonyi káptalannak *Flezyndorph* földjét, kárpótlásul a cseh király elleni háborúban elszenvedett veszteségeiért. Ez a mai napig létező Káptalanmajor, amelynek nevét Thaly Kálmán javaslatára 1884-ben az országgyűlés *Pócsfalvára* változtatta. Ugyanebben az évben csatolták ezt a Flanschendorf néven is ismert települést és határát Mosonmegyétől Ligetfalu községhez. Vende Aladár a Magyarország vármegyéi és városai című, Borovszky Samu szerkesztésében megjelent sorozat Pozsony várost és vármegyéit egybefoglaló kötetében mind Ligetfalura, mind pedig Flanschendorf-Pócsfalvára vonatkozó adatai tévesek: a Káptalanmajor sohasem volt a gellei szék tartozéka, az általa említett oklevelek a csallóközi Pósfára vonatkoznak. Ligetfalu eredeti területét az 1278. évi oklevélben *terra Zylvas* (Szilvás földje) néven találjuk. Ez sem tűnt el nyomtalanul, német fordításban: Görögligetet (Griechenau, 1919. szeptember 10. óta Ausztriában egy 1574-ben kiállított okiratban Kriechenau-nak, Kriechenau=Szilvás-sziget) nevezik, de előfordul 1477-ben Krieg Au néven, majd további változatokban is. Így lett Szilvás földjéhez tartozott szigetből hat évszázad leforgása után Görögliget. Az Engerau helységnév magyar neve meg annyira elfelejtődött, hogy nem Magyarszigetnek fordították vissza, hanem 1863-ban „Engerliget”-nek hívták a falut, csak később változtatták a községben használatos „Audörfl” tükörfordításaként *Ligetfalunak*. Szláv neve, *Petržalka*, 1919-ben bukkan fel először. Eredete ismeretlen, ez lehetett a Pozsonytól északra fekvő szlovák falvakban elterjedt csúfnév. („Petržlen” a petrezselyem szlovák neve, amit a ligetfalusiak a pozsonyi piacon árultak, a Petrželka vezetéknev pedig cseh-morva nyelvterületen elég gyakori.) Ligetfalutól délre elterülő horvát falvakban a Petržalka név ismeretlen volt.

Ligetfalu az 1720. évi összeírásban már szerepel mint királyi község, temploma 1750-ben épült, katolikus püspökölője 1810-ben, evangélikus püspökölője 1858-ban. Községi krónika hiányában nem tudjuk, mikor telepedett le az első orvos és gyógyszerész. Spiegelhagen erdő Ligetfalu határában volt, a többi Duna-jobbparti erdős terület viszont Pozsonyhoz tartozott. 1873-ban alakult meg az önkéntes tűzoltó-egyesület. Reviczky Gyula 1880. augusztus 5-én írta A pozsonyi ligetben című költeményét. Ebben az időben alakították át a pozsonyi ligetet Rómer Flóris nagyváradi kanonok, régész és történész kezdeményezésére botanikus kertté.

2. 1890-ben Ligetfalunak még mindig csak 904 lakosa és összesen hét utcája volt. Ez év végéig azonban felépült az első állandó Duna-híd, amelynek a felavatásán az uralkodó is megjelent és az ő tiszteletére nevezték el Ferenc József hídnak. (A politikai változások folyamán párszor nevet változtatott.) A következő években fejezték be a vasúti közlekedésre szánt hídreszleget is és azzal párhuzamosan folyt a Pozsony-Ujváros-Ligetfalu-Hegyeshalom közti vasútvonal építése, amit még 1891-ben átadtak a forgalomnak. Öt év múlva kezdtek építeni a Köpcsény-Kismarton-Vulkapordány vasútvonalat, aminek révén létrejött a vasúti összeköttetés Pozsony és Sopron között is. Ligetfalu vasútállomása Pacsirtamező-Kültelektől délre épült fel és annak a környékén fejlődött ki Ligetfalu-gyártelep. Éspedig folytatólagosan a Westen-féle zománcédegygyár, James Levy gépszíjgyára, az Avenarius vegyigyár, 1905-ben a Matador-gumigyár és más üzemek. A Harsch testvérek a XIX. század végén a Dunához közel, közvetlenül a Reviczky Gyula által megénekelte liget szélén építették fel fűrésztelepüket és fadobozgyárukat, majd mellettük is létesült két üzem. Sendlein János pötscheni erdő Meggyes (Weichselgarten) dűlőjében létesített kis gyárüzemet, ahol meggyfából sétatálcákat és pipákat készítettek. 1919 után megszűnt, a helyén létesült a Repp-féle kertészet. Durvay Antal már csak a köpcsényi határában, a soproni vasútvonal mellett talál helyet téglagyárának. Az 1900. évi népszámlálás 1805, az 1910. évi pedig 2947 lakost talált Ligetfalun. A nagyrészt németajkú földművelő lakosok mellé munkások, alkalmazottak, tisztviselők és vasutasok telepedtek le.

Nemzetiségi megoszlás szerint volt Ligetfalun 1910-ben 1997 német, 495 magyar, 318 szlovák, 125 cseh, 9 horvát és 3 egyéb anyanyelvű lakos, vallási megoszlás szerint 2947 lélekből 2459 katolikus, 451 evangélikus, 25 izraelita, mindössze 2 görög katolikus, 6 református és 4 más felekezeti.

Nemesi kúria eredetileg nem volt a községben, mert az teljes egészében a Pálffy-uradalomhoz tartozott. Az építéltelkeknek 1890-ben megindult percellázása során épült fel a Kőszeghy- és Olgyay-kúria. Olgyay Árpád terjesztette el Ligetfalun a baracktermelést. Túl a vasútvonalon a Pálffy-uradalom bocsátott rendelkezésre földet a lóverseny- és az

Ligetfalu középkori térképe Bors comes és Kun László oklevele alapján; *dnešný hlavný tok Dunaja* = a Duna mai főmedre, *ostrovy* = szigetek, *stredoveké rameno* = középkori folyóág, *stredoveký hlavný tok Dunaja* = a Duna középkori főmedre.

ügetőverseny-pálya céljaira. (Ezek megszűntével a II. világháború után az Óligetben létesült új löversenypálya.) A többi sportpályák szintén a Duna jobb partján, a hídhöz közel létesültek, de Pozsony városhoz tartozó területen. A pénzforgalom is felélénkült, úgyhogy Határszéli takarékpénztár részvénytársaság címmel ligetfalusi céget is találunk a cégjegyzékben. Az új házak már nem parasztház jellegűek, hanem jellegzetes elővárosi családi házak, vízvezeték és csatornázás nélkül.

A vasúton kívül Ligetfalun át Pozsonyba közlekedett Köpcsényből az omnibuszjárat, Hainburgból pedig a postakocsi. Ezek megszűntek, amikor 1914. február 5-én megindult Pozsony és Bécs közt a helyi érdekű villamosvasúti forgalom. (1945 április óta csak Wolfsthal és Bécs közt közlekedik.) A környező peremközségek lakosai közül is sokan a ligetfalusi gyárakba jártak be dolgozni, Köpcsény (ma Kittsee, Burgenland) lakossága is jelentősen megnövekedett. Kültelki lakott helyei közül Fácánkert Magyarországon maradt (1947-ig), az Antónia-major, a Durvay-téglagyár telepe és az első világháború alatt létesült barakk-tábor pedig Csehszlovákiához került. (1947 októberében Fácánkert is, mindezek Ligetfalu határához csatolva.)

3. 1919 január elején Pozsonyt csehszlovák legionárius csapatok szállták meg, Ligetfalun azonban ugyanezen év augusztus 14-ig magyar területen maradt, amikor is csehszlovák katonai alakulatok rajtaütésszerűen megszállták és az ott állomásozó magyar századot lefegyverezték. A magyar proletárdiktatúra idején közigazgatásilag a nyugat-magyarországi német kerülethez tartozott és a gyári munkásságából szervezett Lakos-zászlóalj a magyar vörös hadsereg keretében és érsekújvári fronton harcolt, majd az esztergomi helyőrségbe olvadt, mint pótlás. A tanácskormány lemondásának hírére tagjai hazaszéledtek.

Az 1919 ősztől tartott első csehszlovák népszámlálás Ligetfalun és a Köpcsénytől hozzácsatolt külterületen 342 lakóházat és 3576 lakost talált, ezek közül 930 „csehszlovák,” 510 magyar, 2094 német és 42 egyéb nemzetiségű volt. 1930-ra a lakóházak száma 1759-re növekedett, a lakosság pedig 14 164-re. Az 1930. évi népszámlálás szerint Ligetfalun 7854 „csehszlovák” volt, ezek közül becslés szerint 58% szlovák és 42% cseh, 3173 német, 2034 magyar, 103 egyéb nemzetiségű és 1002 külföldi. A külföldiek közül 629 németnek, 193 magyarnak és 88 csehszlováknak vallotta magát. Osztrák állampolgársággal 465, magyar állampolgársággal 300 lakos rendelkezett. Tarka volt a vallási megoszlás is: 11 481 római katolikus, 34 görög katolikus, 1124 ágostai hitvallású evangélikus, 425 csehszlovák egyház-beli („huszita”), 129 református, 112 csehtestvér, 241 zsidó és 472 felekezeten kívüli stb.

A csendőrséget 1920-ban államrendőrséggel cserélték ki, a határőrizetet három szakasznyi pénzügyőrség látta el, létesült itt két zászlóalj erejű helyőrség (a magyar világban nem volt), az 1919-ben elköltözött magyar vasutasokat szlovákok és csehek váltották fel. A németek száma részben szudétanémetek betelepülésével is nőtt, a magyarok száma meg azért ugrott az 1919. évi négyeszeresére, mert Csallóközből ide költöztek a földbirtokreform folytán jövedelem nélkül maradt (és földhöz sem juttatott) uradalmi alkalmazottak, akik Pozsonyban és Ligetfalun gyári munkát kerestek. Jelentős magyar kolónia alakult ki a Ligetfaluhoz közel fekvő, de Főrév községhez tartozó Zabos-telepen is.

A földbirtokreform kapcsán Ligetfalun kisajátították a Pálffy-uradalomhoz tartozó földeket, amelyekből családi házak céljaira építkezési parcellákat létesítettek. Még a löversenyteret is beépítették. A földbirtokreformot végrehajtó Állami Földhivatal korrupt szellemére jellemző, hogy a Pálffy-féle hitbizomány kisajátított ingatlanaiból Ligetfalun községnek semmit sem juttatott, azonban saját hivatalnokainak □-ölenként két koronájával adta el, akik aztán 80–100 koronájával adták tovább. Voltak köztük olyanok is, akik kétezer □-ölet is felvásároltak. Ezt a szemérmetlen telekspekulációt elősegítö Állami Földhivatal a csehszlovák agrárpártnak volt a domíniuma. Ligetfalun községnek nem volt pénze, nem tudta megvásárolni a Pálffyaké volt Spiegelhagen erdöt sem, a vízvezeték és csatornázási terveket sem tudta megvalósítani. A villanyvilágítás is csak az 1920-as évek végén valósult meg. Addig csak a gyártelepen volt villanyvilágítás.

Az államfordulat egy-egy katolikus és evangélikus népiskolát talált magyar–német tannyelvvel, ami azt jelentette, hogy a magyar nyelvű magyarázatot németül is megismételték. 1919 ősztől e két iskolában csak németül tanítottak. A szlovák (illetve csehszlovák) tannyelvű állami iskola csak 1923 ősztől nyílt meg és 1927 ősztől költözött új épületbe. Ez alkalommal német osztályokat is nyitottak, magyar osztályok azonban csak 1931-ben alakultak. A magyar gyerekek 1931-ig csak szlovák vagy német tanítá nyelvű osztályokba járhattak vagy pedig begyalogoltak Pozsonyba a Rózsa utcai magyar tannyelvű elemi iskolába, mert az volt legközelebb. Villamos- vagy autóbushéjletre azonban keveseknek tellett.

Az Antónia-major (a nemrég felszámolt Janíkov dvor) Batthyány-birtok volt, erre szintén a kisajátítás sorsa várt volna, azonban herceg Batthyány-Strattmann László, aki saját magánkórházat tartott fenn Köpcsényben és betegeit ingyen kezelte, megelőzte a pozsonyi Földhivatalt: még 1926-ban eladta köpcsényi birtokának Csehszlovákiába jutott részét Popper F. L. nevű bérlőjének. Az utóbbinak jó összeköttetései lehettek, mert az adásvételi szerződést a földhivatal jóváhagyta, így ő Ligetfalun egyedüli „maradékbirtokosa” lett.

Ami a vallási életet illeti: az államfordulat után egészen 1932-ig a Nepomuki Szent János-templomban csak német és szlovák nyelvű istentisztelet volt. Ekkorra felépült az új római katolikus templom, melléje egy ferenrendi kolostor is, a ligetfalusi hitközség kivált a pozsonyi Szent Márton dómplébániából és önálló plébániává alakult. Azóta magyar istentiszteleteket is tartottak, ilyenkor a templom zsúfoltságig megtelt hívókkal. Nem alaptalan tehát az a gyanú, hogy 1930-ban a népszámláló biztosok sok magyart nem magyarnak írtak be, mert konkrét panaszokról levéltári iratok maradtak fenn. Az evangéli-

kus leányegyház az evangélikus népiskolában mindvégig csak német istentiszteleteket tartott. Míg az állami népiskolákban voltak német és magyar tannyelvű osztályok, a két hitközség iskoláiban egészen 1938 őszéig nem ért meg a helyzet arra, hogy szlovákul és magyarul is tanítsanak. Az állami polgári iskola 1931-ben nyílt meg szlovák és német tannyelvvel. Magyar osztály csak 1937-ben nyílt.

4. Ami a lakosság politikai hangulatát illeti: a csehszlovák nemzetgyűlési választásokat első ízben 1920. április 17-én tartották meg. Ligetfalun a csehszlovák szociáldemokrata párt 1008, a magyar-német szociáldemokrata párt 702, a magyar-német keresztényszocialista párt 379, a csehszlovák szocialista párt 193, a szlovák nemzeti és földművespárt (a későbbi agrárpárt) 79, a Hlinka-féle szlovák néppárt 39, a zsidó párt 7, a magyar kisgazdapárt pedig 3 szavazatot kapott. Összesen volt 2410 érvényes szavazat. A csehszlovák szociáldemokrácia nagy győzelméhez hozzájárult, hogy a ligetfalusi helyőrség katonái felsőbb bizalmas utasításra erre a pártra szavaztak.

A további választásokon a II. és III. internacionálé pártjai mérsékelt többséget értek el, és ezt a fölényüket csak az 1935. május 19-i választásokon veszítették el. Ez alkalommal már 7833 érvényes szavazatot adtak le, amelyek a pártok közt így oszlottak meg: magyar ellenzéki pártok koalíciója 1615, kommunisták 1583, kárpátnémet párt (Karmasin) 1171, csehszlovák nemzeti szocialisták (Beneš) 954, csehszlovák szociáldemokraták 668, autonomista blokk (magva a Hlinka-párt) 573, német szociáldemokraták 370, Gajda-féle fasiszták 281, csehszlovák iparospárt 230, csehszlovák agrárpárt 168, csehszlovák nemzeti egyesülés (jobboldali, Kramář), 145, csehszlovák néppárt (Mičura) 65, Bund der Landwirte 10.

A december elején tartott községi képviselő-testületi választásokon a szavazatok még jobban megoszlottak, mert az országos pártok szavazatainak egy részét néhány helyi szervezkedés hódította el. A ligetfalusi németek jobboldali radikalizálódása erősebb volt, mint Pozsonyban: A Karpatendeutsche Partei a harmadik legerősebb párt lett, Pozsonyban pedig csak a hatodik helyet érte el.

A lakosság foglalkozását illetően: 1910-ben 185 kereső foglalkozott földműveléssel, 912 pedig ipari dolgozó volt. 1930-ban volt 170 földműves és 4616 nem földművelésből élő, a bennszülöttek száma 2510, a beköltözöttek pedig 12 466. Utóbbiak 48,5%-a Szlovákia különböző helyeiből, 15,2% Csehországból, 11,2% Morvaországból és Sziléziából, valamint Ausztriából 3,1%, Magyarországról 2,2% érkezett.

Számos szlovák-cseh, német és magyar egyesület is működött a községben. Igen erős volt a cseh Sokol félkatonai tornászegyesület, amely moziengedélyt is kapott. (Az első mozi még az első világháború előtt jött létre.) Érdekes, hogy a Sokol mozija magyar filmeket is vásárolt és vetített. Országos, atmenetileg nemzetközi hírnévre is jutott a Ligeti Sport Club, amelynek labdarugócsapata Szlovákia amatőr futballbajnokságát is meg tudta nyerni. Belső hivatalos nyelve a német és magyar volt, de magyar nevét egy ideig még a német megszállás után is megtartotta. Szlovák, magyar és német cserkészcsapatok is alakultak, az utóbbiak azonban 1937-ben azért sorvadtak el, mert tagságuk a Karmasin-párt égisze alatt álló tornászervezetbe szivárgott át. A kulturális egyesületek tevékenységének súlypontja a színielőadások rendezése volt, amelyek tiszta bevételét a munkanélküli tagságuk segélyezésére fordították. A Felebarát Magyar Katolikus Kulturális Egyesület is először jótékonyági szervezetnek indult, jelentőségben még az SZMKE helyi fiókját is maga mögé utasította.

A munkanélküliek száma 1936-ban 1500 fő volt. Ehhez az is hozzájárult, hogy a Sphinx zománcedénygyár az üzem nagy részét leszerelte, a gépeket a füleki gyárba szállította és ligetfalusi munkásságának háromnegyed részét kitevette az utcára. Az olyan munkanélküli, akinek családi háza volt, nem kapott segélyt.

Ligetfalun a négy nemzetiség (szlovák, cseh, német, magyar) békésen megért egymással. Német nemzetiszocialista agitációról csak 1938 április végén érkeztek az első hírek a pozsonyi rendőrigazgatóságra, amikor a németek már másfél hónapja Ausztria birtokában voltak. Az Anschluss után nagy izgalmat keltett az a hír, hogy a horogkeresztetek Köpcsény összes zsidó lakosát kitették Kásmacher szigetre, illetve átkergették a Fácánkert erdőbe. Ez alkalommal a magyar hatóságok több megértést tanúsítottak irántuk, mint a pozsonyi rendőrigazgatóság. Érthető, hogy amikor híre érkezett, hogy a Német Birodalom igényt tart Ligetfalura is, az összes ott lakó zsidó elköltözött. Ligetfalun német megszállása 1938. október 10-én történt meg. Münchenben Ligetfaluról (és Dévényről) nem volt még szó. Közhit szerint a ligetfalusi németek több ezer aláírással ellátott petíciót küldtek Berlinbe, amelyben

kérték a községnek a Német Birodalomhoz való csatolását azzal, hogy az 1910. évi népszámlálás szerint német többségű község volt. Ha volt ilyen aláírásgyűjtés, azt nyilván csak a Karmasin-párt megbízható tagjai és hívei körében végezheték.

5. Mivel az új határt a Duna vonala jelentette, Pozsony dunántúli határa és Főrévből a Zabos település is a Német Birodalomhoz került és ott is maradt egészen 1945. április 4-ig. A szlovák és magyar feliratokat el kellett távolítani, a szlovák és magyar iskolákat bezárták. Ezért 867 magyar anyanyelvű gyerek volt kénytelen német iskolába iratkozni, a szlovákok és csehek úgyszintén. A nem német lakosság elvándorlása ezután is folyt. A szlovák és magyar katolikus istentiszteleteket azonban a német hatóságok eltűrték, azzal a feltétellel, hogy a magyar himnuszt nem szabad a mise végén énekelni. (Ezt a csehszlovák uralom alatt sem lehetett.) A végig németajkú evangélikus leányegyház önálló eklézsia lett és saját lelkészt kapott. A villamos-, autóbusz- és hajóközlekedés Pozsonnyal megszűnt, a közlekedés a hídon át csak gyalog, kerékpárral vagy autón volt lehetséges. Közvetlen vonat-összeköttetés sem volt, de közlekedett egy átmenő vonat és ellenvonat a csallóközi Somorja–Pozsony–Újváros–Ligetfalu és Hegyeshalom között.

A németek által városá elöléptetett Ligetfalunak az 1939. május 17-én tartott népszámlálás szerint 14 890 lakosa volt, ezek közül 8196 férfi, ami erős helyőrségre vallott. Utólag hozzá csatolták Berg és Wolfsthal alsó-ausztriai községeket is, 768, illetve 890 lakossal. A Matador gyárat átvette az osztrák Semperit részvénytársaság, valamennyi üzem folytatta a munkát. A munkanélkülieket elvitték a Német Birodalom munkáshiányban szenvedő vidékeire dolgozni. Az utcákat átkeresztelték, a hagyományos történelmi neveket azonban meghagyták.

1939 tavaszán a magyar kormány felajánlotta Berlinnek, hogy hajlandó Ligetfalu magyar lakosait a Sopron környéki németekkel kicserélni, amit a német kormány indoklás nélkül elutasított. Ez probléma is lett volna, mert a Sopron vidéki németek jómódú földművelők voltak, a ligetfalusi magyarok meg nem rendelkeztek hasonló értékű termőfölddel, legfeljebb családi házzal és kerttel. Az időközben kitört világháború miatt pénzhiány következtében még a vízvezeték sem épült ki.

A háború folyamán sem a ligetfalusi gyárat, sem a Berg–Wolfsthal közt épült hadiüzemet a szövetségesek nem bombázták, csak Zabosra esett egy ízben (1944. június 16.) néhány repülőbomba, amikor is néhány családi ház megrongálódott, meghalt vagy megszebeült néhány polgári lakos. Ez időben deportáltak a ligetfalusi koncentrációs táborba mintegy 1800 magyarországi zsidót, akiket az Ostwall építésénél foglalkoztattak. A rossz élelmezés és bánásmód miatt közülük 411 halt meg, 86-ot ismeretlen okokból agyonlőttek, a többieket pedig április 3-án Bécs felé elhajtották. Másnap már Ligetfalun és a környékbeli községekben voltak a szovjet csapatok. A lakosság egy része még az előző hónapban elmenekült, nemcsak németek, de még csehek és magyarok is, mert híre ment, hogy a szovjet katonák szabad idejüket fosztogatásra és a nők üldözésére használják.

6. Ligetfalun április 5-én egy rögtönzött szerv (helyi nemzeti bizottság) vette át a közigazgatást, amely a németek alatt kapott városi címet megtartotta, az utcák nevét pedig általában az 1938-as helyzet alapján változtatták vissza, a már akkor létezett német jellegűek kivételével. Így például a Schiller utcából Beneš utca lett. Május 15-én Ligetfalu élére felülről helyi közigazgatási bizottságot oktrojáltak. A szovjet haderő előbb egy fahidat, majd annak megrongálódása után hajóhidat létesített a Dunán, majd német hadifoglyokkal 1945. év végére helyreállította a németek által felrobbantott Duna-híd közüti részlegét. Ennek tiszteletére nevezték el a hidat Vörös Hadsereg hídjának.

1945. április végén koncentrációs tábort létesítettek Ligetfalun a szlovák fasisztáknak, valamint a németeknek és a magyaroknak. Azonban egyetlen szlovák fasisztának sem kellett odaköltöznie. A németeket a volt zsidó koncentrációs táborba, szögesdrót mögé zárták, a magyaroknak viszont megengedték, hogy az elmenekült lakosok üresen maradt lakásaiba beköltözzenek, a visszahagyott bútoraikat és használati tárgyaikat használhassák. Egy deportált személy legfeljebb 50 kilós csomagot és egyheti élelmiszert vihetett magával. A deportáltak kiengedése érdekében majdnem reménytelen volt közbenjárni, sőt fennmaradt egy akta olyan értekezletről a belügyi megbízott hivatalban, amelynek határozata szerint nem kell figyelembe venni, ha az izraelita hitközség zsidókat rejtegető német vagy magyar családok érdekében interveniál. Még zsidó házastárs sem mentesített a deportálás alól. (Az értekezleten Gustáv Husák akkor belügyi megbízott nem vett részt, de jelen volt barátja,

Dániel Okáli (később utóda is) és Július Viktory, a későbbi igazságügyi megbízott. A magyar tábornok lakosságcseré-egyezménynek megfelelően – nagy huzavonával – 1946. augusztus 1-jén oszlatták fel. Ekkor még 1435 nyilvántartottja volt. A német tábornok 1947. április 24-én szüntették meg. Ligetfalun még a front után is megmaradt németeknek összegyűjtése 1946 nyarán indult meg. Akik azonban igazolni tudták osztrák állampolgárságukat, azokat békén hagyták.

A magyar–csehszlovák lakosságcseré, illetve, a ligetfalusi magyarok átköltöztetése 1946 nyarán kezdődött, majd átmeneti szünet után 1948. december 20-án fejeződött be. Helyükbe Budapest környékéről (Pilisszentlászló, Keszölc, Cinkota, Sósút, Tárnok), Békés megyéből, sőt Jugoszláviából is érkeztek szlovák telepések. Problémát okozott, hogy a külföldről jövőeknek szánt ingatlanokat már korábban belföldi szlovák telepések foglalták el, akik ezeket csak erélyes hatósági felszólításra és vonakodva ürítették ki.

Fontos cezúrát jelent Ligetfalu történetében 1946. április elseje, mert ezen a napon csatolták Pozsonyhoz, mint annak a XI. kerületét. Vele együtt Pozsony része lett Főrév, Szöllös, Réce, Lamacs, Pozsonyhidegkút és Dévény. Ennek dacára Ligetfalu lakossága negyedszázadi stagnált. 1950-ben 15 966, 1961-ben 15 361, 1970-ben 14 056 lakosa volt. A toronyházak építése az 1970-es évek elején kezdődött meg. 1972. augusztus 26-án adták át a forgalomnak a második Duna-hídat, amelyet a Szlovák Nemzeti Felkelés Hídjának neveztek el, 1983-ban készült el a Duklai Hősök hídjá, most 1990-ben pedig befejezés előtt áll a negyedik Duna-híd.

1972-ben újabb községeket csatoltak Nagy-Pozsonyhoz, köztük az 1947 őszén Csehszlovákiához került három Moson megyei községet is. Jelenleg Ligetfaluvall együtt Pozsony V. kerületét alkotják. Ligetfalun 1980-ban már megtörtént a „demográfiai robbanás”, míg Horvátjárfalu, Oroszvár és Dunacsúny lakossága jelenleg is stagnál, mert perem-kertváros jellegük megmaradt.

1980-ban Ligetfalu 28,7 négyszögkilométer területén már 48 755 lakos élt. Anyanyelvi megoszlás szerint (zárójelben az 1970. évi adat) 44 189 (11 798) szlovák, 1381 (503) cseh, 2714 (1506) magyar, 139 (150) német, 372 (99) egyéb nemzetiségű. A lakóházak száma 1950 volt a korábbi 2664-szel szemben, mert a lebontott családi házak helyébe többemeletes, soklakásos házak épültek.

Összehasonlítás végett hadd álljanak itt a volt Moson megyei községek 1980 (1970) adatai együttesen: összlakosság 3935 (3522), ezek közül szlovák 2043 (1492), cseh 60 (35), magyar 1093 (1171), német 19 (29), valószínűleg horvát 662 (799). Az utóbbiak az „egyéb” rovatban találhatóak. Hogy nem tűntek el, ennek bizonyossága, hogy Horvátjárfalun és Dunacsúnyban ma is van horvát nyelvű katolikus istentisztelet.

1990-ben Ligetfalunak becslés szerint 130 000 lakosa van, mivel a lakosság számát százötvenezerrre tervezték, ez azt jelenti, hogy hamarosan telítve lesz. Beépített része Köpcsény tájékán már most majdnem az osztrák határig húzódik. Az 1947-ben átszatolt mosonmegyei községek lakossága egész biztosan túlhaladja a négyezret.

7. Történelmi emlékekben Ligetfalu igen szegény. Legrégibb megmaradt épülete a Mária Terézia korából származó Pálffy-erdészlak a Spiegelhagenben (ma: Žrkdlový háj). Eltűnt az 1809-ben Pozsony ostrománál elesett francia katonák emlékműve, főlöleslegesen lebontották az 1825-ben épült klasszicista stílusú Ligeti-kávéházat, a második híd építésének áldozatul esett az egykori Pozsonyi Hajósegylet székháza, viszont megvan a Janko Kráľról elnevezett parkban a ferencendi templom eredeti lebontott tornya köveiből emelt millenniumi emlékmű. Említést érdemel még az őligeti (Starý háj) erdészház közelében emelt kápolna. Az új lóversenyter is itt van a közelben. Üzletekkel tőrhetően ellátott, művelődési házak is vannak, a városi autóbuszvonalak hálózata is elfogadható, mozija azonban csak egy van. Az V. kerület határát a Duna jobb partja jelenti, de volt idő, amikor a városközi bölcsék jóvoltából Duna bal parti településekkel csapták egybe és akkor a központi hivatalai Károlyfalun voltak, míg Ligetfalun csak kirendeltség működött.

Ligetfalu integrálódása Pozsonyba az 1946. évi odacsatolása után voltaképpen csak három évtized múltán fejeződött be. Jobb lett volna az új városnegyedek Lamacs-Pozsonybeszterce–Dévényújfalun háromszögben építeni föl, ahol gyenge minőségű termőföldek vannak és a jó baracktermő Ligetfalut kertvárossá lett volna célszerű fejleszteni. Helyette létrehozták a panelházak sivatagját.